

INTERVJU

AUTONOMIJA ZNAČI ODGOVORNOST

Tek sa uspostavljanjem finansijske autonomije regija decentralizacija se može smatrati uspešno okončanom. Italijanska formula decentralizacije koja je definisana u Ustavu i sprovodi se još od 1970 godine u tom smislu, nažalost, još nije do kraja sprovedena

Za LIMESplus govori Vasco ERRANI, predsednik Regije Emilia-Romanja

LIMESplus: Decentralizacija ili federalizacija je jedna od tema kojom će novi Ustav Srbije morati da se pozabavi na drugačiji način nego postojeći. To znači i da će, umesto deklarativnog, morati da obezbedi konkretno priznavanje autonomije i delegiranje stvarnih nadležnosti sa nivoa centralne države na lokalni i nivo pokrajina ili regija. Polemike o tome već uveliko traju, a jedno od ključnih pitanja oko kojeg se sukobljavaju različite političke opcije je pitanje da li decentralizacija nužno sadrži u sebi opasnost od secesije ili je secesija devijacija koja nastaje u odsustvu demokratije i političkog pluralizma, na primer, kao što se pokazalo u slučaju nekadašnje Jugoslavije. Kakva su italijanska iskustva u tome?

ERRANI: Nadam se da je balkanska eksplozija konačno prošla i da nijedna vrsta federalizacije ne može da dovede u pitanje sadašnje uređenje zajednice Srbije i Crne Gore. To bi trebalo da isključuje i nove secesije.

Nemoguće je, međutim, praviti paralele sa situacijom u Italiji koja je od 1970. godine do danas, sa uspostavljanjem regija, prošla kroz proces stvarne decentralizacije, mada, istina, još nedovršen i donekle protivrečan. Naime, sve što se do sada događalo, bilo je usmereno na jačanje uloge i nadležnosti regija, jer je to bilo predviđeno i ustavnim amandmanom izglasanim u Parlamen-

tu krajem mandata prethodne administracije i potvrđeno na referendumu od 7. oktobra 2001 god.

Jasnije definisanje kompetencija države i kompetencija regija, izmenom člana 117 Ustava, uvećalo je odgovornost i, rekao bih, autoritet samih regija. Ma da bi se tek konačnim usvajanjem ključnog stava ustavne reforme koji se odnosi na finansijsku autonomiju regija, reforma, odnosno, decentralizacija mogla smatrati u potpunosti sprovedenom.

Emilia Romanja i sve italijanske regije su odlučno podržale proces federalizacije uverene da autonomija znači odgovornost, dok je Berlusconijska vlada, misleći drugačije, pred Ustavnim sudom pokrenula postupak za ocenu ustavnosti desetina regionalnih propisa pod izgovorom da prevazilaze svoje i zadiru u kompetencije države. Ispostavilo se, međutim, da je u gotovo 80 odsto slučajeva Ustavni sud priznao legitimitet regionalnih propisa, kao što se, recimo, pre samo nekoliko nedelja dogodilo i sa regionalnim zakonom o imigraciji Emilie- Romanje.

Federalizam koji sadrži u sebi pojam solidarnosti i saradnje: to je naša ideja o decentralizaciji i o jačanju regija. Sve drugo nema osnova ni u kulturi niti u Ustavu Italije. U poslednjim, za Italiju teškim godinama, političke konfrontacije su se koncentrisale oko dve protivrečne teme: s jedne strane, oko izrazito naglašenog centralizma koji vlada podržava (posebno preko ministara iz *Lega Nord*), zanemarujući iskustvo regija koje bi moglo da bude korisno za celu zemlju, a s druge, oko predloga "devolucije", tojest, prenosa nadležnosti i jačanja autonomije uz insistiranje da se sistem federalizacije koji je na snazi, sprovede do kraja. U tom smislu *Lega Nord* dobro oslikava ovaj neodrživi oksimoron italijanske politike. Sada je ova politička partija koja se, koristeći realno nezadovoljstvo građana, ukorenila na severu Italije, u potpunosti izgubila svaku moć obnove, nakon što se tokom poslednje četiri godine svog učešća u vladi zalagala za objektivno slabljenje kompetencija regija u korist obećane budućnosti sebične autonomije samo za severne regije. S obzirom na naše iskustvo mogu da kažem da bi samo centralizovana država sa jasnim autoritetom, snažnim sistemom ustavne kontrole i izbalansiranim odnosom moći, omogućila Srbiji da ide putem federalizacije u znaku Evrope i institucionalne, društvene i ekonomske saradnje.

LIMESplus: Kako u praksi izgleda i šta sve u odnosu na centralnu vlast Republike podrazumeva autonomija regije Emilia-Romanja?

ERANI: Nažalost, italijanska formula federalizma, koju ustavna reforma sasvim jasno definiše, nije do kraja ostvarena. Dovoljno je spomenuti da Visoka komisija za sprovođenje fiskalne autonomije i dalje odlaže donošenje bilo kakvih odluka o tom zaista strateškom pitanju. Nadležnost države su makroekonomske intervencije u okviru slobodne konkurencije i usaglašavanje sa norma-

ma Evropske Unije, dok regije imaju ulogu u definisanju izbora i, preko resursa koji još uvek nisu u njihovoj nadležnosti, podržavanju intervencija u pojedinim ekonomskim sektorima: od turizma do poljoprivrede i trgovine.

Tako bi, naime, prema odredbama našeg Ustava trebalo da bude, ali se te odredbe, nažalost, još ne primenjuju. Ipak, uprkos umanjenim finansijskim resursama, kroz sistem zakonodavstva i programa, koji lično smatram avangardnim, Emilia-Romanja konkretno nastoji da podržava inovativne poduhvate u svim oblastima i kreiranje novih mogućnosti i da se na taj način dodatno afirmiše. Iste kriterijume primenjujemo i u socijalnoj politici. Vlada ne pokazuje ni najmanju nameru da sprovede reformu socijalnih usluga koju je Parlament usvojio još 2000. godine, a posebno ne da normira i ovlasti regije da upravljaju fondovima za invalidnine i pomoć starim i ometenim osobama. A ti fondovi su inače daleko vredniji, i gotovo deset puta veći od socijalnih fondova koje država transferiše regijama. Uprkos tome Emilia-Romanja je bila prva italijanska regija koja je sprovela reformu socijalne države sa zakonom koji je naša Zakonodavna skupština usvojila 2003. godine.

Reč je o zakonu koji pre svega reguliše saradnju, odnose između institucionalnih i društvenih subjekata na našem području, u cilju zajedničke podrške ugroženim kategorijama i zajedničkog suprotstavljanja njihovoj marginalizaciji, kao i promovisanja akcija u korist građana. To je zakon koji definiše i naglašava praksu zajedničkog planiranja i delovanja svih društvenih subjekata i koji, takođe, predstavlja osnovu za međunarodnu saradnju i projekte koje naša Regija podržava i finansira u Srbiji i Crnoj Gori, Bosni i Albaniji.

Priredila Adele Mazzola